

PERSONALİLƏR

CƏFƏR XƏNDAN – 110

Azərbaycanlı şair, tənqidçi, ədəbiyyatşünas, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü, filologiya elmləri doktoru, professor Hacıyev Cəfər Zeynal oğlu (Cəfər Xəndan) 1910-cu il mayın 8-də İrəvan şəhərində müəllim ailəsində doğulub. O, 1918-ci ildə ailəsi ilə birgə Gəncəyə köçüb. Cəfər Xəndan 1925-ci ildə Gəncə Pedaqoji Texnikumunu bitirib, Azərbaycan Dövlət Universitetinin Azərbaycan dili və ədəbiyyatı fakültəsinə daxil olub. Daha sonra isə təhsilini aspiranturada davam etdirib.

1932-1941-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutunda assistent, müəllim, dosent, kafedra müdiri işləyib, həmçinin ədəbi prosesdə fəal iştirak edib, “Ədəbiyyat qəzeti”nin məsul katibi, “Gənc işçi” qəzetinin ədəbiyyat şöbəsinin müdiri vəzifələrində çalışıb. 1938-ci ildə Azərbaycan Yazıçılar İttifaqına üzv qəbul edilib.

Bunlardan başqa, Cəfər Xəndan M.F.Axundov adına Müəllimlər İnstitutunda dil və ədəbiyyat fakültəsində dekan, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Dil və Ədəbiyyat İnstitutunda şöbə müdiri, eyni zamanda Azərbaycan Yazıçılar birliyində təşkilat katibi kimi fəaliyyət göstərib. 1939-cu ildə dissertasiya müdafiə edərək filologiya elmləri namizədi alimlik dərəcəsi alıb. Həmin ildə orta məktəb şagirdləri üçün “Azərbaycan ədəbiyyatı (sovet dövrü)” dərsliyini nəşr etdirib.

1940-cı ildə Azərbaycan ədəbiyyatşünaslığında M.Ə.Sabir haqqında ilk monoqrafiya “Sabir (həyat və yaradıcılığı)” adlı kitabı çapdan çıxıb.

1947-1950-ci illərdə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutunun Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi kafedrasının müdiri, filologiya fakültəsinin dekanı, 1950-1954-cü illərdə Azərbaycan Dövlət Universitetinin rektoru, 1952-1961-ci illərdə isə həmin universitetin Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi kafedrasının müdiri vəzifələrində işləyib.

Cəfər Xəndan bütün çoxcəhətli ədəbi-bədii, ictimai-siyasi, elmi-pedaqoji fəaliyyəti dövründə yaradıcılıq axtarışlarını daim davam etdirib, bu gün də əhəmiyyətini qoruyub saxlayan, ölkəmizin ali və orta məktəblərində çoxminli tələbə və professor-müəllim kollektivlərinin istifadə edib bəhrələndikləri dərslük və monoqrafiyalar yazıb. Görkəmli alim 1947-ci ildə “1906-1946-cı illərdə Cənubi Azərbaycan xalqının milli azadlıq mübarizəsi və onun ədəbiyyatda inikası” mövzusunda doktorluq dissertasiyası müdafiə edib, filologiya elmləri doktoru alimlik dərəcəsi alıb.

1948-ci ildə “Ədəbiyyat nəzəriyyəsi” kitabını təkrar çap etdirib, 1949-cu ildə elmi-pedaqoji fəaliyyətinə görə professor elmi adına layiq görülüb. 1951-ci ildə “XX əsr Azərbaycan ədəbiyyatı”, 1952-ci ildə iki hissədən ibarət “Sovet ədəbiyyatı”, “1954-cü ildə Cəfər Cabbarlının həyat və yaradıcılığı”, 1955-ci ildə “XX əsr Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi oçerkləri”, 1956-cı ildə “Mikayıl Müşfiq”, “Molla Nəsrəddin”, 1958-ci ildə “Mir Cəlal”, “M.Ə.Sabir haqqında”, 1961-ci ildə “Şairin həyatı”, 1962-ci ildə “Sabir yaradıcılığının sənətkarlıq xüsusiyyətləri” adlı kitabları çapdan çıxıb. Professor Cəfər Xəndan üç cildlik “Azərbaycan ədəbiyyatı tarixinin 1957-ci ildə nəşr olunmuş üçüncü cildinin müəlliflərindən biridir.

Professor Cəfər Xəndan şair, tənqidçi, tərcüməçi kimi də maraqlı bir yaradıcılıq yolu keçib. O, “Bəyaz gecələr” (1936), “Cəbhə şeirləri” (1942), “Qafqaz” (1942), “İlk ayrılıq” (1944), “Mübarizə yollarında” (1946) kimi kitablarında toplanmış şeir və poemaları ilə oxucuların estetik zövqünün formalaşmasında, insanların mənəvi dünyasının yetkinləşməsində iştirak edib. C.Xəndanın Azərbaycan tərcümə sənətinin tarixində olduqca mühüm yer tutan fars dilindən Azərbaycan dilinə yüksək poetik tərcümələrini əhatə edən Nizami Gəncəvinin “Lirika” (1940), M.F.Axundovun “A.S.Puşkinin ölümünə Şərq poeması” (1962), Heyran Xanımın “Qəzəllər” (1975) kitabları geniş oxucu kütləsi, ədəbiyyat, sənət və elm adamları tərəfindən böyük maraq və məhəbbətlə qarşılanıb.

Cəfər Xəndan 1961-cı ilin 10 avqustunda Bakıda vəfat etmişdir.